

відійшов благородний муж, людина великої європейської освіти, високої культури, ідейна, гуманна, надзвичайно інтелегентна і хрустального характеру" [10].

Отже, в останні роки життя немолодий вже Т. Окуневський відчував, що програні визвольні змагання були кульмінацією його політичної та громадської діяльності. Психологічна травма з приводу втрати дочки і брата була настільки значною, що її вплив відчувався до кінця його життя.

Список використаних джерел

1. Центральний державний історичний архів України в м. Львові (ЦДІАЛ України), ф. 383, оп. 1, спр. 4, 28 арк.
2. ЦДІАЛ України, ф. 328, оп. 1, спр. 103, 122 арк.
3. До оборони! // Республіка. – 13 травня 1919. – Ч. 83.
4. Дописи // Діло. – 21 жовтня 1937.
5. Др. Теофіл Окуневський. Автобіографія // Визначні постаті України: Андрій Чайковський, Теофіл Окуневський. – Львів, 2010. – С. 228.
6. Головацький І. Окуневський Теофіл / І. Головацький // Українська журналістика в іменах: Матеріал до енциклопедичного словника. – Львів, 2000. – Вип.7. – С. 255–257.
7. Листи Теофіла Окуневського до Івана Франка // Визначні постаті України: Андрій Чайковський, Теофіл Окуневський: Збірник наукових праць. – Львів: Афіша, 2010. – С. 204.
8. Марунчак М. Дир. Михайло Бараник / М. Марунчак // Городенщина. Історико-мемуарний збірник. – Нью-Йорк; Торонто; Вінніпег, 1978. – С. 583.
9. Мельничук Б. Бараник Михайло / Б. Мельничук // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль: Видав.-полігр. комбінат "Збруч", 2004. – Т.1. – С. 80.
10. Новинки // Діло. – 22 липня 1937.
11. Никифоров В. Карбівничі високого духу / В. Никифоров // Ямгорів: інформаційно-публіцистичний альманах. – Городенка, 1990. – С.46.
12. Павчак С. Вінок шани родині Окуневських / С. Павчак // Край, Городенка. – 2008. – 12 груд.
13. Роїк Ю. На слідах кооперативного руху в Городенщині / Ю.Роїк / Городенщина. Історико-мемуарний збірник. – Нью-Йорк; Торонто; Вінніпег, 1978. – С.384.
14. Яшан В. Пацифікація в Городенці і Городенківському повіті / В. Яшан // Городенщина. Історично-мемуарний збірник. НТШ. Український архів Т. XXXIII. LC. Catalog Card No. 78-066396 / ред. М. Марунчак. – Нью Йорк; Торонто; Вінніпег, 1978. – С.225.
15. Яшан В. Д-р Теофіл Окуневський / В. Яшан / [ред. М. Марунчак] // Городенщина. Історично-мемуарний збірник. НТШ. Український архів Т. XXXIII. LC. Catalog Card No. 78-066396. – Нью Йорк; Торонто; Вінніпег, 1978. – С. 577.

Вера Мельник

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ТЕОФИЛА ОКУНЕВСКОГО В МЕЖВОЕННЫЙ ПЕРИОД

Рассмотрены последние годы жизни Т.Окуневского и его участие в национально-освободительной борьбе, активную просветительскую и политическую деятельность в жизни Городенковщины.

Ключевые слова: Восточная Галичина, Т. Окуневский, Я. Окуневский, Городенка, ЗУНР.

Vira Melnyk

ACTIVITIES THEOPHIL OKUNEVSYY IN THE INTERWAR PERIOD

Considered last years T.Okunevskyy and its participation in the national liberation movement, active in political activities and in life Horodenkivshchina.

Key words: Eastern Galychyna, T. Okunevskyy, J.Okunevskyy, Gorodenka, ZUNR.

УДК 94(477)

Сергій Волянчук

ДІЯЛЬНІСТЬ ОМЕЛЯНА ПОЛЬОВОГО – "ОСТАПА" В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ВОЄННІЙ ОКРУЗІ "ЛИСОНЯ"

У статті проаналізовано діяльність Омеляна Польового на чолі Тернопільської воєнної округи УПА "Лисоня" упродовж 1943–1944 рр. Охарактеризовано основні етапи розбудови та становлення її командного центру та підрозділів. Висвітлено керівну роль О. Польового в організації військової праці на Тернопільщині.

Ключові слова: УПА, ОУН, УПА-Захід, ВО З "Лисоня", Тернопільщина.

Актуальність проблематики ґрунтується на тому, що на сьогодні дослідження діяльності командира УПА на одному з теренів дій набуває особливого зацікавлення. Омелян Польовий, як військово-політичний діяч, доклав значних зусиль для формування підрозділів УПА на теренах Тернопільщини, що сприяло боротьбі українців за майбутню незалежну державу.

У національно-визвольній боротьбі, яку в період Другої світової війни провадила ОУН та УПА постать О. Польового – "Остапа" пов'язують з Тернопільщиною, а саме, з командуванням воєнною

округою УПА "Лисоня" (ВО 3 "Лисоня"), проте часто допускають значних хиб, значною мірою це пов'язано з відсутністю відомостей про його життєвий шлях. Розсекречення документів з українських архівів і спогади дають змогу дослідити діяльність О. Польового по-новому, ввести до наукового обігу невідомі факти його воєнної біографії, доповнювані особистими спогадами, напрацюваннями істориків-краєзнавців та спростовують міфи, пов'язані з цією особистістю.

Наукова новизна полягає у тому, що в публікації проаналізовано участь О. Польового у формуванні відділів УПА, його керівні та особисті якості, їх вплив на особовий склад підпільної армії.

Об'єктом дослідження є діяльність О. Польового упродовж 1943–1944 рр.

Предметом дослідження є участь О. Польового у функціонуванні ВО 3 "Лисоня" в окреслений період.

Мета публікації полягає у тому, щоб дослідити діяльність О. Польового у ВО 3 "Лисоня" на Тернопільщині.

Завданням статті є аналіз військової діяльності О. Польового.

Перші відомості про військово-політичну діяльність командира "Остапа" було подано у 11 та 12 томах основної серії Літопису Української Повстанської Армії, які підготував для видавництва С. Безубко [1, с. IX–X, 193–194; 2, с. 300–301]. Одну з перших узагальнюючих біографічних довідок про О. Польового, пов'язану з діяльністю в Організації українських націоналістів (ОУН), Українській народній самообороні (УНС) та УПА подано у довіднику П. Содоля "Українська Повстанська Армія" [3, с. 112–113]. Розширену біографію, написану на основі архівно-кримінальної справи О. Польового, що зберігається у Галузевому державному архіві Служби Безпеки України (ГДА СБУ) подали упорядники 9 тому нової серії Літопису УПА О. Іщук та С. Кокін [4, с. 42–44]. Узагальнююча біографія О. Польового подана у третьому, доповненому виданні "Нарис історії ОУН" П. Мірчука [5, с. 709].

Деякі аспекти досліджуваної проблеми проаналізовано науковцями. Зокрема, інформація про О. Польового подавалася у написаних у повоєнні роки перших дослідженнях з діяльності УПА. Авторами цих публікацій були безпосередні учасники подій, пов'язані зі створенням підрозділів повстанської армії, проте ці дослідження мають низку неточностей, недостатню джерельну базу та ґрунтуються на особистих спогадах авторів. Це, праці В. Чижевського і Л. Шанковського [6–8]. На Тернопільщині упродовж останніх років історики та краєзнавці присвячували дослідження О. Польовому і серед них слід відзначити дописи та розвідки В. Пукача, Р. Крамара, Б. Андрушківа, Н. Чорнія та ін. [9–13]. У книзі "Омелян Польовий – "Остап""", що вийшла у серії "Події і люди" видавництва "Літопис УПА" комплексно розглянуто життя та діяльність О. Польового під час активної діяльності в ОУН, УНС та УПА [14].

Джерельну базу статті складають документи українського підпілля, зокрема, обласного проводу ОУН Тернопільщини та військового штабу ВО "Лисоня", що зібрано та опубліковано у 20-ому томі нової серії "Літопису УПА" [15]. У 9 томі нової серії "Літопису УПА" вміщено витяги з протоколів допиту О. Польового, які значно доповнюють подані матеріали. Вони стосуються періоду його діяльності на посаді командира ВО 3 "Лисоня" і відображають певну однобокість у відборі історичних фактів, викривально-обвинувальну щодо ОУН та УПА – скерованість у викладі фактів і подій та іноді мають навмисні перекручування. Навіть, якщо зважити на обставини, до яких подавалася ця інформація, слід ствердити, що ці протоколи є цінним історичним джерелом для вивчення повстанського руху [16, с. 625–648]. Також у статті використано окремі архівні матеріали, що зберігаються у Центральному державному архіві вищих органів влади та управління України, ГДА СБУ та архіві Центру дослідження визвольного руху.

Незважаючи на те, що окремі аспекти діяльності О. Польового вже аналізувалися істориками та краєзнавцями, варто зауважити, що на сьогодні дана тема ще не повністю розкрита. Обмежений обсяг цієї статті не вичерпує усіх питань піднятих у темі, однак, вважаємо за необхідне зосередити основну увагу саме на військовому аспекті діяльності командира ВО 3 "Лисоня" О. Польового.

Приблизно у жовтні 1943 р. командування УНС видало наказ, згідно з яким ставилося завдання розширення територіальної діяльності повстанських підрозділів і збільшення кількісного складу стрілецтва та старшин УНС, зокрема і на Тернопільщині. З цією метою обласному провіднику ОУН "Нестору" ("Данило", "Ярослав" – Іван Шанайда) доручено створити два курені загальною чисельністю до тисячі осіб з допомогою сотні УНС "Сіроманці" і призначено командиром УНС в Тернопільській області хорунжого "Остапа Шухая" – О. Польового [4, с. 338–339].

Відповідно до протоколів допиту О. Польового, восени 1943 р. командир УНС "Беркут" ("Андрієнко" – Олександр Луцький) скерував до провідника "Нестора" на посаду військового інструктора із завданням переорганізації навчання стрільців УНС і перебрання керівництва військовими відділами. Згідно із положенням, у цей час військові підрозділи підпорядковувалися

обласному провіднику та організаційно-мобілізаційному референту, а не військовому керівництву, якого на рівні області ще не було сформовано [16, с. 645–646]. Зі створенням військового штабу (ВШ) ВО 3 "Лисоня", організаційно-мобілізаційний референт обласного проводу ввійшов до його складу, як начальник організаційно-персонального (мобілізаційного) відділу [14, с. 28].

Значна частина території Тернопільської області ОУН на відміну від прилеглих регіонів Волині і Карпатських гір була менш придатною до повстансько-вишкільних дій, тому упродовж літа-осені 1943 р. підрозділи, які створювалися і діяли в області за чисельністю не перевищували кадрових чот. Основна ж маса мобілізованих відходила до вищеназваних регіонів для проходження вишколу [15, с. 45].

З прибуттям на терени Бережанської округи сотні "Сіроманці" та очолення військової праці в Тернопільщині О. Польовим розпочалося активне формування місцевих збройних відділів. Сотня "Сіроманці" була реорганізована і спільно з сотнею "Орли" 20 листопада 1943 р. утворили перший курінь на території УНС Тернопільської області. Очолив його "Яструб" ("Лютий" – Дмитро Карпенко). "Сіроманцями" керував "Ворон" (Григорій Ковальчук), а командування у сотні "Орли" перебрав "Коц" (ім'я не встановлено – Кіт), який був переведений із "Сіроманців" до цієї сотні [18, с. 481]. У Тернопільській окрузі упродовж листопада 1943 р. було організовано добровольців для сотні УНС "Буйні", очолювану "Грозою". Згодом його замінив "Гордій" (Степан Маркіза) [1, с. 50, 54–55; 19, с. 395, 399]. На Чортківщині "Бистрий" (Петро Хамчук), з наказу окружного проводу ОУН у жовтні 1943 р. розпочав формування сотні "Сірі вовки" [20, с. 79]. На Борщівщині "Степовий" (ім'я не встановлено – Сава) отримав доручення сформувати групу УНС [21, с. 609]. За спогадами Омеляна Польового, станом на початок 1944 р. було сформовано шість сотень, а ще дві перебували у стадії організування [22, с. 2].

Згідно з наказом ч. 1 крайового військового штабу (КВШ) УПА-Захід від 20 січня 1944 р. за підписом "Беркута" зазначалося, що рішенням Проводу ОУН про розширення діяльності УПА на Галичину з 5 грудня 1943 р. терен військової діяльності УНС називається УПА-Захід [23, арк. 94]. На основі УНС Тернопільської області створена воєнна округа "Лисоня" з порядковим номером 3 (ВО 3 "Лисоня"), яку очолив командир "Остап" – Омелян Польовий. Перетворення підрозділів УНС на УПА в низових ланках відбувалося упродовж січня-березня 1944 р. [14, с. 29].

Терен діяльності УНС Тернопільської області та ВО 3 "Лисоня" у 1943–1944 рр. співпадав з територією, яку охоплювала Тернопільська область ОУН, що у свою чергу відповідала Тернопільській області радянського територіального поділу 1939 р. Проте до неї не належали райони колишнього Кременецького повіту (Великодедерецький, Вишнівецький, Кременецький, Лановецький, Почаївський та Шумський райони), натомість належали Рогатинський та Перемишлянський повіти (Більшовецький, Букачівецький, Бурштинський та Рогатинський райони Станіславської області та Глинянський, Перемишлянський і Поморянський райони Львівської області) [2, с. 7; 24, с. 28].

У 1943–1944 рр. Тернопільська область ОУН складалася із трьох округ: Бережанської, Тернопільської та Чортківської [25, с. 189]. Межі округ, переважно, співвідносилися із межами округів (округ – крайс) за німецьким територіальним поділом, а межі повітів – із межами повітового поділу Польщі до 1939 р., проте мали свої певні відмінності. Так, станом на першу половину 1944 р. у Бережанську округу ОУН входило 5 повітів: Бережанський, Рогатинський, Підгаєцький, Зборівський та Перемишлянський; у Тернопільську – 5 повітів: Тернопільський, Теребовлянський, Скалатський, Копичинецький та Збаразький; а Чортківський, Буцацький, Заліщицький та Борщівський повіти входили до Чортківської округи [26, с. 72–73; 27, арк. 113].

Очоливши ВО 3 "Лисоня", О. Польовий згідно наказу ч. 2 КВШ УПА-Захід від 1 лютого 1944 р. починає формувати військовий штаб воєнної округи (ВШ ВО) [23, арк. 95], де в першу чергу було використано членів окружних військових команд, які очолили одні з найважливіших відділів штабу.

Упродовж 1944 р. начальником штабу ВО "Лисоня" був "Стрийський" ("Бондаренко" – Володимир Якубовський), начальником оперативного відділу (I) – "Роман" (Ілярій Лютий), начальником розвідного відділу (II) – "Гордієнко" (Іван Яцишин), начальником відділу тилу (постачання) (III) – "Шершень" (ймовірно, Дмитро Пархуць), начальником організаційно-персонального (мобілізаційного) відділу (IV) – "Чугайстир" (Дмитро Росоловський). Начальником політвиховного відділу (VI) призначено "Архипа" (Івана Гуменюка) [22, с. 2; 28, арк. 110].

Ким були очолені інші відділи штабу ВО 3 "Лисоня" на сьогодні не виявлено. Можливо, що за відсутності старшинських кадрів, ці посади були вакантними або об'єднувалися під спільним керівництвом іншими членами ВШ ВО. Секретарем при військовому штабі був призначений Роман Брунець, який прийшов у відпустку із німецького охоронного відділу та перейшов до УПА. Також, за не перевіреними даними, особистим писарем О. Польового був призначений Степан Фуглевич з с. Борщів Перемишлянського району Львівської обл. [14, с. 33; 29, с. 69; 30, с. 39].

Поряд із організацією військової підготовки та збройних відділів О. Польовий, згідно рішення крайового проводу ОУН західних українських земель (КП ОУН ЗУЗ) організовував зв'язок із частинами дивізії "Галичина". Зокрема з 4 Галицьким добровольчим полком, який перевели з вишколу на територію галицько-волинського прикордоння на Бродівщині та Збаражщині. Частина другого та третій батальйони цього полку знаходилися на території дій відділів ВО З "Лисоня". Стрільці, які перебували у цих підрозділах, позитивно ставилися до ОУН, військових підрозділів УПА, проте жартували: "[Повстанцям] треба вісім місяців військового вишколу, щоб вставити яйця" [6, с. 214–215]. У дорученні ч. 5 КП ОУН ЗУЗ військовому штабу воєнної округи "Лисоня" від 29 лютого 1944 р. йшлося про те, що німецька адміністрація може використати стрільців цих батальйонів для боротьби з партизанами, тому ВШ ВО було наказано налагодити зв'язок з підрозділами цього полку, збільшити з допомогою цих частин збройні запаси підпілля, намагатися використати їх для боротьби з радянським та польським партизанськими рухами, а також не допустити до завчасного дезертирства, а вразі роззброєння чи виведення цього полку з українських земель їх слід було перевести в УПА [31, арк. 42].

Про створення УПА, підготовку стрільців та бойові дії проти німецьких частин, а також про плани подальшої військової діяльності повстанських підрозділів О. Польовий, як військовий референт обласного проводу та командир ВО З "Лисоня" звітував весною 1944 р. у с. Тростянець Бережанського району "Данилові" (Іван Шанайда) на засіданні обласного проводу ОУН Тернопільщини. У засіданні також брали участь члени обласного проводу: організаційний референт "Федір" (ймовірно, Петро Бойко); господарчий референт "Ізидор" (Петро Будний); фінансовий референт "Ярко" та референт Українського Червоного Хреста (УЧХ) "Анна" (Галина Дидик) [16, с. 647–648].

У часі, коли командиром ВО З "Лисоня" був "Остап", організація військових підрозділів УПА пройшла у два періоди. До першого можна віднести процес створення сотень УПА, що припав на весну 1944 р. У цей час відділи формувалися на території усієї воєнної округи. До другого періоду слід віднести процес формування відділів УПА, що наступив з 27 липня 1944 р., коли радянські війська повністю окупували Тернопільську область ОУН. Обласний провід ОУН Тернопільщини та військовий штаб ВО "Лисоня" прийняв рішення про те, щоб усі чоловіки, не мобілізовані до Червоної Армії йшли в збройне підпілля. Цим рішенням віддано наказ про формування нових підрозділів УПА та організацію самооборонних куцових відділів (СКВ). Варто відзначити, що станом на першу половину осені 1944 р. припадає найбільш активний період формування та діяльності відділів у воєнній окрузі та групі УПА-Захід взагалі. У цей час, згідно з нашими підрахунками, ВО З "Лисоня" нараховувала більше 23 сотень УПА. На підставі цього можна зробити припущення, що загальна чисельність військових підрозділів УПА, що підпорядковувалася О. Польовому становила близько 4 тис. стрільців. У підрахунку не враховано стрільців СКВ, районних, повітових, окружних боїв, боїв та відділів служби безпеки ОУН (СБ ОУН). Також у підрахунку не враховано підрозділів з УПА-Північ та УПА-Південь, які упродовж весни-літа 1944 р. були створені на території Тернопільщини [15, с. 54–56].

В останній декаді липня 1944 р., коли німецько-радянський фронт рушив на захід, ВШ ВО З "Лисоня" усі відділи, що перебували у німецькій зоні окупації, поділив на три групи – курені (батальйони), яким поставлено було завдання перейти у радянське запілля під час переходу фронтової лінії. Омелян Польовий на чолі однієї групи мав вирушати на територію воєнної округи "Богун", де знаходилися значні лісові масиви. Враховуючи швидкий перехід фронту потреба у переході на Кременеччину відпала, а тому група під командуванням "Остапа" залишилася у Бережанській окрузі [32, с. 619, 621].

Після переходу фронту, за наказом штабу воєнної округи всі підрозділи УПА були доповнені стрільцями та упорядковані. На початку вересня 1944 р. із сотень "Лісовики" та "Чорноморці" було сформовано курінь під командуванням О. Польового – "Остапа", який в перших числах цього місяця провів низку важких боїв з військами НКВС та розгорнувся у загін (полк) УПА. На даний час неможливо визначити точну дату, коли було утворено загін командира "Остапа", а тому логічніше було б вживати термін – у першій декаді вересня 1944 р. Згідно з даними хроніки сотні "Холодноярці", курені "Остапа" та "Бондаренка" 10 вересня 1944 р. об'єднано у загін, а згідно з відповідними документами КВШ УПА-Захід – 8 вересня, хоча спільно узгоджені дії, рейдування та уникнення боїв розпочалися ще раніше. У документах КВШ цей військовий підрозділ проходить під назвою загін групи "Лисоня" [33, с. 556; 34, с. 73].

На чолі загону УПА О. Польовий провів декілька більших боїв з військами НКВС та рейд по території ВО З "Лисоня", проте під час бою 27 вересня 1944 р. під хутором Альбанівка біля с. Нетерпинці Зборівського району отримав поранення та був відправлений на санітарний пункт у с. Молохів Бережанського району [35, арк. 341], а згодом переведений у Рогатинський повіт.

Ймовірно, це було с. Підкамінь Рогатинського району, де перебувала його наречена Ганна Молінська – "Зірка", яка була санітаркою в курені "Остапа" [14, с. 49].

Петро Кекиш, що виконував обов'язки радиста (керівника ланки радіозв'язку) при штабі загону "Остапа" у спогадах розповідаючи про бій 27 вересня 1944 р. своєрідно трактує епізод з пораненням О. Польового: "... Ранений в альбанівському бою був з власної необережності. Коли большевики почали обстрілювати позиції повстанців, він відкрито на очах ворожого війська став пробиратися на високий косогір, щоб звідтіля краще зорієнтуватися в ситуації. Та не дійшовши ще до половини схилу, як раптом біля нього упав ворожий снаряд і поранив його осколками..." [36, с. 35–36].

На допитах у МВС О. Польовий свідчив, що до весни 1945 р. чекав на подальші рішення та розпорядження командування УПА-Захід, бо під час інспекції воєнної округи у жовтні 1944 р. старшинами УПА-Захід командир "Шелест" (Василь Сидор) відсторонив його від обов'язків командира ВО 3 "Лисоня" [16, с. 641].

Незважаючи на організаційну і військову діяльність, яку провів О. Польовий на території воєнної округи, обласний провід ОУН Тернопільщини у звіті від 5 вересня 1944 р. констатував: "Звіт про роботу ВШВО не одержано. На основі власних спостережень та думок провідних членів можна ствердити, що військова справа ... не поставлена на належному рівні. Це докладно виказалось при переході фронту, що дозволяє нам сьогодні висловитися більш об'єктивно про дійсний стан наших досягнень у військовій ділянці..." [32, с. 621]. Проте за працю на посаді командира ВО 3 "Лисоня" командуванням УПА "Остапа" відзначено Бронзовим Хрестом бойової заслуги від 14 січня 1945 р. та підвищено до ступеня поручник з датою старшинства від 14 квітня того ж року [37, с. 321].

Згодом, у квітні 1945 р. в с. Бишки Козівського району відбулася нарада за участю командира УПА-Захід "Шелеста", командира ВО "Буг" – "Вороного" (Василь Левкович) та членів військового штабу третьої воєнної округи: провідника Подільського краю (ПК) ОУН і за сумісництвом командира ВО 3 "Лисоня" "Степановича" (Іван Шанайда), "Романа" (Ілярій Лютий) та організаційного референта ПК ОУН "Бея" (Григорій Голяш). Згідно зі свідченням О. Польового, на цю нараду його викликав шеф головного військового штабу (ГВШ) УПА "Перебийніс" (Дмитро Грицай), з яким зустрівся у с. Яглуш Рогатинського району. Спільно вони прибули у с. Бишки до "Шелеста". На зустрічі з яким та особистої розмови, останній призначив О. Польового старшиною для спеціальних доручень та військовим інспектором КВШ УПА-Захід, присвоївши новий псевдонім "Якір" [16, с. 630–631, 637].

Таким чином, у статті проаналізовано та висвітлено діяльність О. Польового – "Остапа" у розбудові та подальшому розвитку військових підрозділів УПА на Тернопільщині, його діяльність на чолі воєнної округи та військової референтури обласного проводу ОУН Тернопільщини.

Список використаних джерел

1. Літопис Української Повстанської Армії / [упор. Є. Штендера]. – Торонто, 1985. – Т. 11: Тернопільщина: список упавших героїв української революції в боротьбі з московсько-більшовицьким окупантом за час від 13 березня 1944 р. до 31 грудня 1948 р. – 248 с.
2. Літопис Української Повстанської Армії / [упор. Є. Штендера]. – Торонто, 1989. – Т. 12: Третя подільська воєнна округа УПА ("Лисоня") – 352 с.
3. Содоль П. Українська Повстанча Армія, 1943–49. Довідник / П. Содоль. – Нью-Йорк: Пролог, 1994. – 199 с.
4. Літопис УПА. Нова серія / [упор. О. Ішук, С. Кокін]. – Київ-Торонто, 2007. – Т. 9: Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1944–1945. – 912 с.
5. Мірчук П. Нарис історії ОУН. 1929–1939 роки. Видання третє, доповнене / [відповід. ред. В. Мороз]. – Київ: Українська видавнича спілка, 2007. – 1008 с.
6. Чижевський В. Організація військової праці ОУН / Чижевський В. Архів Центру дослідження визвольного руху. 7. Шанковський Л. Українська Повстанча Армія / Л. Шанковський // Історія Українського війська. – Вінніпег, 1953. – С. 634–793.
8. Шанковський Л. УПА на Підгаєччині (Причинки до історії В.О. ч. III "Лисоня") / Л. Шанковський // Підгаєцька земля: історико-мемуарний збірник. Дітройт: Головний комітет підгайчан, 1980. – С. 229–292.
9. Пукач В. Омелян Польовий ("Остап") – командир Третьої Подільської воєнної округи "Лисоня" (УПА-Захід) / В. Пукач // Мандрівець. – 2007. – № 5. – С. 85–88.
10. Крамар Р. Забутий Герой / Р. Крамар // Експрес. – 6 червня 1999. – С. 11а.
11. Крамар Р. Жива легенда поряд / Крамар Р. // Тернопільська газета. – 10 січня 1997. – С. 3.
12. Андрушків Б. Короткі біографічні відомості про командира Третьої Військової Округи "Лисоня", курінного (полковника) Української Повстанської Армії Омеляна Польового (псевдоніми "Очерет", "Остап") / Б. Андрушків // Тернистими стежками. – Тернопіль: Джура, 2002. – С. 5–16.
13. Чорній Н. Омелян Польовий назавжди лишився вірний українській ідеї / Н. Чорній // Свобода. – 6 лютого 2009. – С. 4.
14. Воляннюк С. Омелян Польовий – "Остап" / С. Воляннюк. – Торонто-Львів: Літопис УПА, 2013. – 128 с.
15. Літопис УПА. Нова серія / [упор. С. Воляннюк]. – Київ-Торонто, 2012. – Т. 20: Воєнна округа УПА "Лисоня". 1943–1952. Документи і матеріали. – 848 с.
16. Документи з архівної кримінальної справи Польового О. // Літопис УПА. Нова серія. / [упор. О. Ішук, С. Кокін]. – Київ-Торонто, 2007. – Т. 9: Боротьба проти

повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1944–1945. – С. 625–648. 17. Документи з архівної кримінальної справи Луцького О. // Літопис УПА. Нова серія. / [упор. О. Ішук, С. Кокін]. – Київ-Торонто, 2007. – Т. 9: Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1944–1945. – С. 267–428. 18. Хроніка сотні "Сіроманці" // Літопис УПА. Нова серія. / [упор. В. Мороз]. – Київ-Торонто, 2008. – Т. 12: Воєнна Округа "Буг" 1943–1952. Документи і матеріали. Книга 1. – С. 475–510. 19. Хроніка сотні "Буйні" // Літопис УПА. Нова серія. / [упор. С. Воляннюк]. – Київ-Торонто, 2012. – Т. 20: Воєнна округа УПА "Лисоня". 1943–1952. Документи і матеріали. – С. 391–441. 20. Клименко О. Українці в поліції в дистрикті "Галичина" (Чортківський округ): німецький окупаційний режим в південних районах Тернопільщини у 1941–1944 рр. / О. Клименко, С. Ткачов. – Харків: Ранок-НП, 2012. – 288 с. 21. Надзвичайний звіт про бої відділів УНС // Літопис УПА. Нова серія. / [упор. С. Воляннюк]. – Київ-Торонто, 2012. – Т. 20: Воєнна округа УПА "Лисоня". 1943–1952. Документи і матеріали. – С. 608–610. 22. Грещук Г. Як "поставала" УПА на Тернопіллі. Спогади командира Третьої ВО "Лисоня" групи повстанських військ УПА-Захід поручника "Остапа" (Омеляна Полевого) / Г. Грещук // Тернопіль вечірній. – 14 жовтня 1992. – С. 2. 23. ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 62, 289 акр. 24. Літопис УПА. Нова серія / [упор. В. Мороз]. – Київ-Торонто, 2008. – Т. 12: Воєнна Округа "Буг" 1943–1952. Документи і матеріали. Книга 1. – 800 с. 25. Содоль П. Українська Повстанча Армія, 1943–49. Довідник II / П. Содоль. – Нью-Йорк: Пролог, 1995. – 295 с. 26. Літопис Української Повстанської Армії. / [під ред. І. Гомзяк та М. Посівнич]. – Торонто-Львів, 2010. – Т. 49: Тернопільщина. "Вісті з Терену" та "Вістки з Тернопільщини" 1943–1950. Книга перша. – 832 с. 27. ЦДАВО України, ф. 3838, оп. 1, спр. 102, арк. 113. 28. ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 66, 515 арк. 29. Пастернак Р. Не вмере слава героїв. Перший випуск / Р. Пастернак. – Перемишляни, 1998. – 73 с. 30. Пастернак Р. Не вмере слава героїв. Другий випуск / Р. Пастернак. – Перемишляни, 2000. – 161 с. 31. ЦДАВО України, ф. 3833, оп. 2, спр. 3, арк. 42. 32. Організаційний звіт про діяльність ОУН в Тернопільській області // Літопис УПА. Нова серія / [упор. С. Воляннюк]. – Київ-Торонто, 2012. – Т. 20: Воєнна округа УПА "Лисоня". 1943–1952. Документи і матеріали. – С. 619–627. 33. Хроніка сотні "Холодняриці" // Літопис УПА. Нова серія / [упор. С. Воляннюк]. – Київ-Торонто, 2012. – Т. 20: Воєнна округа УПА "Лисоня". 1943–1952. Документи і матеріали – С. 552–566. 34. УПА – Зах[ід] на третьому етапі // Літопис Української Повстанської Армії / [упор. П. Потічний та І. Лико]. – Торонто-Львів, 2001. – Т. 33: Тактичний Відтинок УПА 26-ий "Лемко": Лемківщина і Перемишляни (Документи і матеріали). – С. 31–83. 35. ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 64, 451 арк. 36. Кекіш П. По свіжих слідах минулого / П. Кекіш. – Тернопіль: Збруч, 1993. – 180 с. 37. Реєстр старшин воєнної округи // Літопис УПА. Нова серія / [упор. С. Воляннюк]. – Київ – Торонто, 2012. – Т. 20: Воєнна округа УПА "Лисоня". 1943–1952. Документи і матеріали. – С. 321–323.

Сергей Воляннюк

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ЕМЕЛЬЯНА ПОЛЕВОГО – "ОСТАПА" В ТЕРНОПОЛЬСКОЙ ВОЕННОЙ ОКРУГЕ "ЛЫСОНЯ"

В статье проанализирована деятельность Емельяна Полевого во главе Тернопольской военной округи УПА "Лысоня" на протяжении 1943–1944 гг. Охарактеризованы основные этапы развития и становления ее командного центра и подразделений. Отражено руководящую роль Е. Полевого в организации военной работы на территории Тернопольщины.

Ключевые слова: УПА, ОУН, УПА-Запад, ВО 3 "Лысоня", Тернопольщина.

Serhii Volianiuk

ACTIVITY OF OMELIAN POLIOVYI – "OSTAP" IN TERNOPIL MILITARY OKRUHA "LYSONIA"

The article analyzes the activities of Omelian Poliovyi who led UPA Ternopil military okruha "Lysonia" during 1943–1944. There are also the basic stages of development and the establishment of a command center and offices. Posted the leading role in organizing O. Poliovyi of military labor in Ternopil region.

Key words: UPA OUN, UPA-West, VO 3 "Lysonia", Ternopil region.